

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ ЗА ОСНОВНИМИ ПІДХОДАМИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Боротьба з бідністю сьогодні є складовою соціальної політики в усіх цивілізованих суспільствах. Успішне вирішення такої складної та багатогранної проблеми, як бідність, потребує застосування комплексного підходу до фінансового забезпечення. Важливе значення при цьому має детальне дослідження об'єкта фінансового забезпечення, оскільки це дасть змогу виокремити найбільш суттєві проблеми і сформулювати систему конкретних завдань, для виконання яких доцільно сконцентрувати фінансові ресурси. Зважаючи на багатоаспектність даного явища, звичайно, застосовують низку індикаторів для визначення його параметрів. На основі використання багатого арсеналу методик дослідження проблеми бідності, залежно від обраного критерію, можна встановити індикатори абсолютної і відносної бідності, а також бідності за умовами життя.

Важливе значення для дослідження фінансового забезпечення подолання бідності має оцінювання абсолютної бідності (рис. 1). На основі цього підходу можна здійснювати порівняння проблеми бідності, абстрагуючись здебільшого від специфіки функціонування суспільства як у часовому, так і в просторовому вимірі, яка дуже складно піддається об'єктивному кількісному визначенню.

Ідентифікація бідних, на основі такого підходу, дає змогу здійснювати порівняння рівня бідності в різних країнах. При цьому переважно застосовують міжнародну межу бідності. На основі такого порівняння, міжнародні фінансові інституції визначають країни з найвищим рівнем бідності, що спонукає світове співтовариство спрямовувати фінансові ресурси для вирішення найгостріших соціальних проблем.

Ще однією важливою перевагою визначення величини абсолютної бідності є можливість застосовувати фінансове забезпечення безпосередньо для надання допомоги малозабезпеченим.

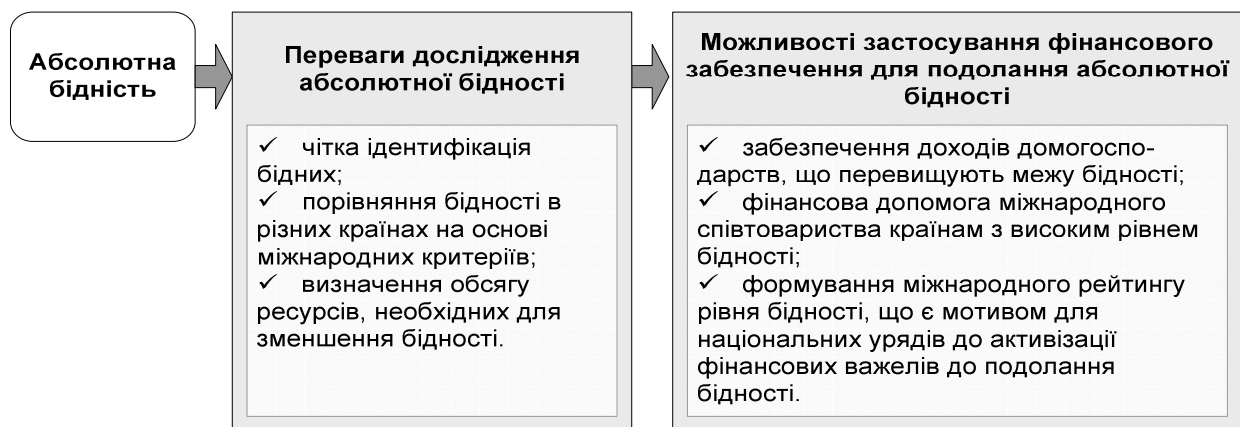

Рис. 1. Особливості застосування фінансового забезпечення заходів для подолання абсолютної бідності

Результати дослідження абсолютної бідності можуть слугувати як основою для застосування фінансового забезпечення подолання бідності, так і бути використані для оцінювання його результативності.

Суб'єктивність визначення межі абсолютної бідності значно ускладнює застосування цього показника у процесі фінансового забезпечення подолання бідності. Встановлення прожиткового мінімуму на нижчому рівні, ніж це об'єктивно обґрунтовано, призводить до того, що фіксується занижений рівень бідності. Навпаки, наслідком необґрунтованого завищення межі абсолютної бідності стають її більші показники. Отже, при фінансовому забезпеченні подолання абсолютної бідності слід враховувати ризики помилкового встановлення межі абсолютної бідності. Адміністративне встановлення межі абсолютної бідності, в умовах циклічного розвитку економіки та постійної зміни цін, призводить до появи часового лагу між настанням реальної потреби у зміні межі бідності й прийняттям необхідного рішення.

При формуванні фінансового забезпечення подолання бідності доцільно враховувати показники відносної бідності. Застосування цього підходу передбачає порівняння ресурсів домашніх господарств з певною часткою середньої величини ресурсів населення або їхнього медіанного рівня.

При вимірюванні відносної бідності можна уникнути деяких проблем, які виникають у процесі визначення абсолютного рівня

бідності. При встановленні межі відносної бідності відсутні ризики, пов'язані із суб'єктивністю розрахунку прожиткового мінімуму. Інформація про відносний рівень бідності є більш об'єктивною і краще захищеною від маніпулювання владними інститутами порівняно з даними про розмір абсолютної бідності.

За результатами дослідження цього аспекту бідності можна одержати важливу інформацію про величину бідності, динаміку бідності та регіональні відмінності її показників, а також про ступінь нерівності у суспільстві (рис. 2).

Рис. 2. Специфіка використання фінансового забезпечення для зниження відносної бідності

Враховуючи переваги інформації про відносну бідність, багато розвинутих країн офіційну межу бідності встановлюють саме за допомогою цього методу. Так, у країнах Європейського Союзу бідними вважають осіб, грошові доходи яких становлять менше, ніж 60% від медіанного рівня грошових доходів [1]. Схожий підхід використовують деякі країни СНД [2, с. 136]. В Україні офіційна межа бідності розраховується за фіксованою часткою середньодушових витрат – 75% від медіанного рівня сукупних витрат у розрахунку на умовного дорослого [3].

При формуванні фінансового забезпечення подолання відносної бідності доцільно враховувати високу складність чіткої ідентифікації бідних. Через це доволі складно застосовувати фінансове забезпечення для поліпшення матеріального становища конкретних незаможних.

Відомості про відносну бідність необхідно враховувати, насамперед під час загального коригування фінансового забезпечення подолання бідності. Дані про відносну бідність – важливий індикатор при фінансуванні регіонального розвитку. Показники рівня та глибини відносної бідності можуть бути основою для прийняття рішень щодо коригування ступеня перерозподілу в суспільстві.

Під час фінансового забезпечення суспільних потреб завжди велику цінність має оцінювання самими індивідами цього процесу. Проведення дослідження суб'єктивної бідності передбачає, зокрема, надання респондентам права самостійного встановлення межі бідності. За результатами аналізу відповідей респондентів можна зробити висновок про суспільно прийнятний рівень мінімальних доходів, які забезпечують небідну життєдіяльність. Проте, у цьому разі, існує залежність розміру мінімального обсягу доходів від фактичних доходів домашніх господарств [4, с. 36].

Вплив фінансового забезпечення безпосередньо на подолання суб'єктивної бідності вкрай обмежений. Оскільки показник цієї форми бідності характеризує загальний стан економічного добробуту індивідів, фінансове забезпечення варто орієнтувати на поліпшення загального добробуту суспільства. Отже, динаміку показника суб'єктивної бідності доцільно застосовувати як індикатор об'єктивного оцінювання громадськістю загальної результативності фінансового забезпечення подолання бідності у країні.

Результати дослідження бідності за умовами життя, на відміну від інших методів, мають низку переваг. З огляду на те, що індивідам надається право самостійного визначення критеріїв бідності, можна одержати інформацію щодо консолідованого розуміння ознак бідності. Формування широкого спектра параметрів бідності забезпечує найповніше врахування усіх аспектів бідності. Процедура проведення дослідження бідності за умовами життя дає змогу одержати достовірну інформацію про склад незадоволених потреб, на основі чого можна визначати різні чинники бідності (рис. 3).

Встановлення складу незадоволених потреб – дієвий орієнтир для коригування фінансового забезпечення подолання бідності. В

цьому разі є можливість чіткіше окреслити пріоритети поліпшення матеріального добробуту домашніх господарств. Наявність об'єктивної інформації про склад депривації слугує доброю основою для розробки та фінансового забезпечення житлових програм як невід'ємного елемента подолання бідності.

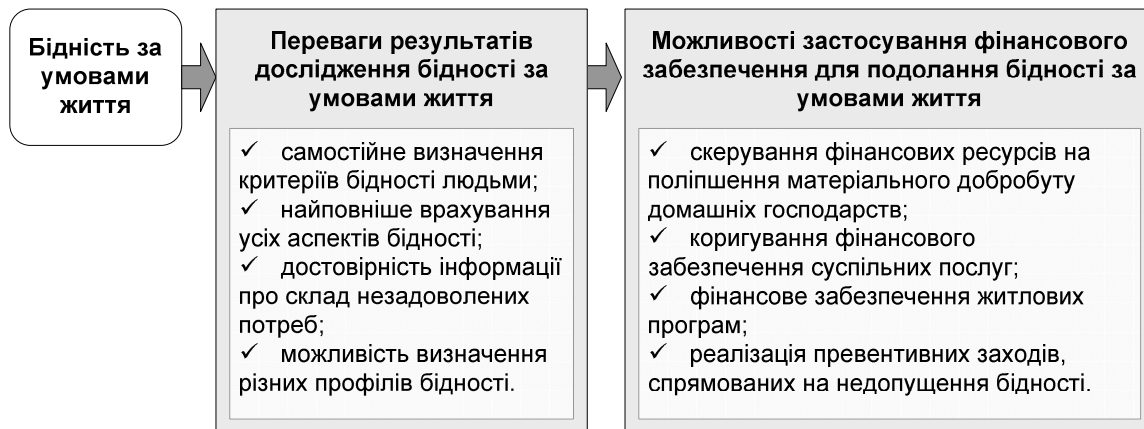

Рис. 3. Потенціал фінансового забезпечення мінімізації бідності, визначеної за умовами життя

Отже, застосування фінансових інструментів по-різному впливає на окремі аспекти бідності, оскільки це явище є багатограним. Лише на основі поєднання результатів оцінювання бідності, одержаних шляхом використання різних методик, можна найповніше з'ясувати властивості цієї проблеми та чіткіше окреслити шляхи її подолання.

Література:

1. <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat/newcronos>.
2. Синицина И. Бедность и пути преодоления в странах СНГ / И. Синицина // Эковест. – 2006. – № 5. – С. 135–170.
3. Методика комплексної оцінки бідності. Затверджена наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства фінансів України, Державного комітету статистики України, Національної академії наук України 05.04.2002 р. № 171/238/100/149/2нд // Офіційний вісник України. – 2002. – № 18. – Ст. 952.
4. Равайон М. Сравнительные оценки бедности. Статистические исследования уровня жизни населения. Рабочий документ № 88 R / М. Равайон. – Вашингтон: Всемирный банк, 1999. – 136 с.